

# L' IGNORANCIA

REVISTA CRÓNICA

ORGÀ Y XEREMÍES D' UNA SOCIEDAT DE MALLORQUINS.

Sonarà cada dissapte, si té vent à sa flauta, per dos céntims.

## QUATRE TROMPADES

A N' ES PUBLICH. (\*)

Alabat sia Deu.

Noltros som noltros, y alerta á mosques!

No sabem de res, y per axò volem parlá de tot. *Sic vos non vobis—Solis et artis opus.* Axò es: es nostre periódich es famella y surt á tirá barra, á ses arenes de sa Prensa, per des-*ilustrar* al pùblic toxarrut de sa nostra illa. Si senó, des-*ilustrar*, que vol dí ferli veure lo blanch blanch, y lo negre negre: menarló per ses dresseres de la veritat, valdeinent estigan embarassades de peñals y de batzés, y dirili lo que fassi al cas, com dos y dos son quatre.

Som ignorant, es ver; empero encara no mos ha passat p' es cap essé Retigidós.

Que en política som d' escampadissa, es ver; empero volam amunt, y may hem fet la barca, ni mos han dat giña.

Que mos ferán la guerra... Si son sabis y la mos fan amb llealtat, los rendirém bandera; pero, si son com noltros en quant á ignorancia... que tirin per cantar, y ja hu aclarirem.

No hem forjat *programa*; no feym oferiments, no cercam *empleos*, no demanam indulgencia; volem gaudí de santa llibertat per fé un poch de bé, ja que en s' usa tanta d' endimoniada que no més fá mal.

Y axí quedam, *lector amigo*; si acás no entens es mallorquí, dorm descansat: que axò será señal que no escrivim per tú.

LA REDACCIÓ DE L' IGNORANCIA.

## SA BARRINA

DE SA DIPUTACIÓ.

Deu está enmagatzemada que se roveya, perque ets Ajuntaments des po-

bles pareix que no volen barriná; y *foris!*

Quant se vá resoldre comprarla, ja sospitarem tot lo qu'ha succehit. Aquí, á Mallorca, no basta es generós oferiment d' una Corporació provincial per desxondi es pobles morts de set; seria necessari en mitx de cada plassa de ses viles posarhí un grifó que ratjás de nit y dia á roy seguit, y que no costás mes pena ni trabay que arrambarhí ses gèrres; axí podria ser que los ginássen; pero axò de enfondí amb una barrina, qu' han d'aná á Ciutat á cercarla, y si la rompen l' han de fé compondre... tira, tira; ell fins á l' hora present, gracies á Deu no li ha cap batle que no tenga sinia, y li té mes conte pegarhí quatre rodades, y en pich que n' hi haurá per ell, que fassin tant ets altres. Y, ja es de rahó!

Be es veritat que n' hi ha hagut qualcuns qu' han fet escurá es pou pùblichs y han tret vint carretades de concert, y llot, y tests, y ossos d' animal; y que qualcun altre, ple de bon desitx, ha ensiquiat sa font que li era mes avinent; pero, no en sabém cap que, desconfiant de sa seuva aygo y proposantse tenir aygo á bastament per abeurá es poble, haja cridat abans de tot un facultatiu especial en la materia per ferhi estudiá, conforme es necessari, aquesta necessitat y sa manera de satisferla.

Y á propòsit, cols. Ara preguntarém. Abans de comanar una barrina de cent metros, y es seus ormetjos, ¿qui va ser que replegá notices referents á ses mil proves fetes á Mallorca, per afiná aygos ascendents? ¿Quina fondari tenian es forats fets en barrina, y quins terrés trobáren, y á quin nivell estan ses aygos ascendents, á *Son Inglada*, á *sa Casa blanca*, su devant *Sant Llatze*, dins es torrent de *Son Bordils d' Manacor*, á ses estacions d' *Inca*, s' *Empalme* y *Sineu* y á altres bandes ahont s' han fet provatutes arribant á ne's xexanta metros baix de terra? ¿Qui va ser que se arriscá per dins ses mines des *barranch* de Sóller, de Binisalem, y de Lloseta y de Buñola, per doná fé de sa variedat de capes de terrenys, y de ses condicions

geològiques especials de sa nostra illa? ¿Quines probabilitats tenien d' obtenir bon resultat amb una barrina de cent metres, si es vé que desitjaven (no dich res) obrir pou artesians? Podria ser que tot axò s' hagués estudiat en conciència, com corresponia; pero, estàm tan avesats á veure travelá, que, la veritat, comprá aquexa barrina esperant que aquí, á Mallorca, havia de fé es miracles que fé un verdugh en mans de Moysès; mos sembla travelada.

Idó! y es diaris y revistados d' aquesta capital se férén llengos sobre sa materia, y qui mes qui manco, parlaren d' aygos fins anarhí calsats y tot; quant un (angelet!) va proposá qu' era hora de deixá á nòrrí sa font de la Vila perque eran mes segús y abundosos es pou artesians.

Y axí tenim l' assunto; y sa barrina jau, y es pou s' axugan, y ses cisternes ja estan axutes, y es manantials s' estrenyen, y es niguls passan de llís, y es bestiá se mor, y es carrelés triginan botes de cinc quarts enfora.

Bo es fé rogatives p' es qui teneu fé en la Providència; pero Deu diu: aydet y t' aydaré.

Ja'n tornarém parlá.

UN TROBADÓ D' AYGOS.

## SA FESTA DE SANT JUAN.

CANSÓ.

Ja tenen missa  
Tots els confrares,  
Y es bòu ja tenen  
Pe s' estufat.

Es sòl s' en puja,  
¡Bòna diada!  
Per fé sa festa  
De Sant Juän.

A cá es clavari,  
Una enramada  
De canyes verdes,  
Hem de posá;  
Y passant llista  
De casa, en casa,

(\*) Entenguemós: *trompades d' orga*.

Partirem cocas  
P' es manjá blanch.

Desplegau bé ses banderes  
Que avuy no hi haurá festés;  
Encendrem ses creus de Malta  
Pues son creus de cavallés.

Escampau arreu sa murta,  
Que fá bò enmitx des carrés,  
Y tres tires de cadires  
Y penjau els reverbés.

Mentres sa música  
Tóch, sa vetlada,  
Dins els bellsveures  
Des cadafal;  
Com unes tóteres  
Ses jovensanes  
Cercarán ximples  
Enamorats.

Ben enlestides  
Y emmidonades,  
Se dirán elles  
Fent *xip y xip*;  
Que anit passada,  
En punt de dozze,  
Cercavan faves  
Devall es llit.

Que matineres,  
A sa sortida  
D'es sól se creyen  
Veure'l fé bots;  
Y avuy mitx-dia,  
Per sobre coses,  
N'han feta fusa  
D'un tros de plom.

Y els fadrins curros  
De la marina,  
Menjant vellanes  
A té qui té,  
A ses fadrines  
Que se passetjn,  
Entre sempentes,  
Darán clavells.

Perque es crits d' *horxata fresca!*  
Y es *tum, tum* d'es tamborinos  
Sembla una gresca  
De mil borinos:  
Y entre tant que ván y venen  
Fabiòls y xeremies  
¡Quin goig que tenen  
Mares y fics!

En Jan y na Jana  
Enmitx d'un portal,  
Demunt duës botes  
A brasset estan;  
Ella vá estufada  
Amb un bón ventay,  
Y ell dret á la dreta  
Fuma un puro llarch

Que ni dins sa Gerreria,  
Ni en es Puig, ni á l' Arraval,  
Fan ses festes tan llüides  
Com la feym á Sant Juan.

Pujarém dalt l' abre  
Es raöl ja es alt;  
Farém teresetes  
A dos cadafals;  
Encendrem rodelles  
Artificials,  
Llavó tal vegada  
Pararém un ball.

Que ni dins sa Gerreria,  
Ni en es Puig ni á l' Arraval,  
Fan ses festes tan llüides  
Com la feym á Sant Juan.

—Y á sa plaza de sa Llönja  
Han de corre dins un sach;  
Y fent bots, *tuch, tuch, tuch, tach*,  
Ja'n mourán de bogiots!  
—No es vé, al-lots?  
—No es vé, al-lots?  
—Si, si, si!  
Y qui primé arriba,  
Se menja es coni.

—Y á s' esquena d' una pella,  
Aferrats amb enclità,  
Decapvespre hem de posá  
Dèu ó dotze moneöts;  
P' els al-lots!  
P' els al-lots!  
—Si, si, si!  
Y sols amb ses barres  
S' en han de vení.

—Y are qu' hem partit ses coques  
Y estam llests d' apareyá,  
Per l'any qui vé hem de nombrá  
Els sobreposats á vots.  
Ala al-lots!  
Ala al-lots!  
—Si, si, si!  
Are, are tot d' una  
Podem anarhi.

—Mestre Pere es un sant homo  
Que no fá mal á ningú;  
—Que l' nombrán?  
—Que tròbas tú?  
—Mestre Pere, vos feys ú.  
—No, no, no; no 'stich per res,  
—Si que ho es, ja ho es, ja ho es!

—Cosi en Tèm, tengau bon dia;  
Vos seriau d' els millós,  
—Que l' nombrám?  
—Que trobau vos?  
—Cosi en Tèm vos fareu dos.  
—No, no, no; no 'stich per res.  
—Si que ho es, ja ho es, ja ho es!

—Don Ignaci, per clavari,  
Mos hauria de servi.  
—Que hi trobau?  
—Que m' deys á mi?  
—Don Ignaci. Diga si.  
—No, no, no; no 'stich per res.  
—Si que ho es, ja ho es, ja ho es!

B. F.

### FESTO MÍES.

*Parla be no costa res.*

El segon no jurarás.

Y si no pensam en so primé, ¿qué li hem de formetjà á n' es segon?

Ja estam tan avesats á sentirne de festomíes, que ningú *hey fa alto*.

Mal parlam per vici; y en pich que un homo se deté un poch devant es qui no tracta en confiansa, ja passa per prudent.

Pero, per lo demés, tots som de casa

y li amollám. Fa mes homo del dia axó de malehí y vomitá paraules inmorals.

Y, entenguemnos: no son es carretés y gent de *casta baxa* es qui més empran aquest diccionari. Ja es sa *gent decent* é instruida sa qu' ha passat devant als infladós des *Matadero*.

No hi ha hora del dia, ni carré, ni casa, ni placeta, ni barca, ni hostal ahont no sentin tot seguit, seguit, es repertori clàssich de *gotes* y *misses*, *llamps* y *pusses*, *pèstes* y *riletes*, *tions* y *parrals*, y moltes altres herbes que deixan més cohijta qu' un manat d' ortigues.

Ell sempre han flestonat; si, ja hu sabem, pero may tant com ara.

Noltros hem vist pares que se devonian fent pronunciá á sos infants petits mots grollés y expressions scandaloses.

¡Aquí ja hem arribat amb *enseñansa*!

¿Y que té d' estrany que aquests bergantells de dèu y de quinze anys mos xordin emprant locucions y verbs passius qu' escorxan ses oreyes de tothom que té un cèntim de vergonya?

¿Y que té d' estrany que dins es cotxos des ferro-carril, dins es passetjos y per hont se vuya, es *pollos*, (*ruchs* ab leviteta), sempre seguit mesclin en ses convèrses es termes y ses paraules més obscenes y lascives, si ningú se cuya de posarlos morral, ni s' escandalisan ses señores, que fan com qui no hument, y encara se pagan de rebrerlos convèrsa?

No hi deu haver cap poble fora de Mallorca ahont es cinisme de paraules sia tan estés y manifest com entre noltros.

Y que no mos diguen qu' axó no es un mal grave, sino una costum de poca trascendencia. Qui té á sa seu boca tantes veus indignes d' un ser racional no pot tenir gayre net y adesat lo des seu cor. Qui té en es pensament idées deshonestes y se val des dò de la paraula per escamparles arreu, arreu, no pot obrá conforme á sa moral que diu: *Desgraciat d' aquell per qui vendrà s' escàndol!*

S' ignorancia es molta; pero sa dolentia sobrepuja, y ningú se creu responsable de s' increment qu' ha près es mal parlar á dins ca-nostra.

Una mare vella y se fa tot uys perque ses seus fiyes no s' asseguin ó s' acostin á part ahont se soyarian es vestit... ¿Y perque comportan que s' arrambin á tanis de llochs ahont, no més sentint parlá, aplegan taques que no les s' endú una bugada?

Un municipal pot fé pagá una multa á una criada que buyda es cossiòl des fems per sa finestra; pero no pot di res quant sent ses festomíes qu' amollan á veus altes els at-lots pussés, en públich, embrutant s' ignocencia de tantes criatures de pochs anys que no s' poden escusá de sentirles.

Sa policia urbana ni cap autoritat té

dret, á n' es parcixe, per evitá un mal que mos afronta y envilex.

Aquells que creguin que noltros judicam en forma ecsajerada, podrán llegí un' obra que treu tots es recons á sa nostra illa (escrita per má mestre), y sobre flestomies, mos vé á dí, paraules textuals: «que ets homos tenim es genitals á dins sa boca.»

Axò no es flestomía, pero tot vá á un munt.

Y no hu corretjirem, perque sa malcriadesa y sa despreocupació ha posat relum y s' es enseñorida, lo mateix que gram dins un mayol abandonat.

Pero axò no vol dí que *noltros ignorants* no deguem clamá y protestá contra aquesta mal entesa llibertat y desenfreiment.

Es qui tenen més culpa y s' embrutexen més, son es que's poble tracta de *señors*, pues tot mal ecsempte que vé de part d'amunt, produheix molt més fatal efecte.

Pares y mares, señós y majorals y mestres y mestreses: tots quants teniu ó frys ó dependents, mirau com conversau devant tots ells, perque ja se sap que es tests semblan á ses olles; y que en veure es criat poden pensá qui es l' amo.

S' assunto qu' hem tractat no interessa á un, ni á una clase sola; interessa á tots es mallorquins honrats, qualsevols que sien ses idées y creencies, perque *es assunto de moral y de vergoña pública*.

Y bastará, per vuy, d' aquesta tetgla.

MOSSEN LLUCH.

## ¡JA ES DE RAHÓ!

Gloses, sobre costums del dia, dictades per un porrerench de la vila de Porres.

Avuy que tothom fa gloses,  
Vench á dirvos quatre coses  
Que á qualcú atañen de prop:  
Vench á dirvos lo que hi trob  
En que sia porrerench.  
Si m' esplich un poch brossench,  
Mirau que no som lletrut.  
Poríau havé segut,  
Y escoltaume una estoneta,  
Que de certs punts sé la neta,  
Y vench per contarvoshó:  
*¡Ja's de rahó!*

Jo coneix una fadrina  
Que sa cara s' enfarina  
Y du es cap tot ple de grins,  
Que somia dèu fadrius,  
Que no té réndes ni béns,  
Y de feyna no 'n vol gens.  
N' hi ha esplet jy gros! d' aquestes  
Que revoltan pe' ses festes  
Com qui vella á un parañ.  
Ja ha d' essé capcirigañ  
Qui li gos posá s' amo:  
*¡Ja's de rahó!*

Mestre Pere antañ passat  
En sos vots 'nava utsurat  
Y á tothom feya espatleta  
Pensant viure esquena dreta;  
Pero ja ha perdut es fums  
Desque hi torna havé còsums:  
Té dos fiys en es servici;  
Altra volta ha pres s' ofici;  
Y en parlarli de partits,  
Diu que tots son malehits  
Y que com més va, pitjó!  
*¡Ja's de rahó!*

Mirau aquell trapacé  
Qui feya tant de papé  
Com En Palou á sa Pobla;  
Pero ha après partida dobla  
Y sab tresca bé ses giñes  
De per Cort y ses Copiñes:  
Fa rotlet; tothom el sent  
Que parla des *tres per cent*  
Y es *plasso* qu' está á la crema;  
Y diu amb aquest sistema  
Que li va de lo milló:  
*¡Ja's de rahó!*

Cada dilluns, En Pep Gil  
S' en va amb so ferro-carril  
A n' es Pont d' Inca á fé vega,  
Y á la mal' hora s' entrega  
Cansat y mort de jugá.  
Y veureu que lendemá  
Es fé feyna li vé tort  
Perque está encara més mort.  
Pero sa fam l' alsa en pes,  
Y el pobre, com no es marques,  
S' ha d' espassá es mal humó:  
*¡Ja's de rahó!*

Un camiser catalá  
Tot enfurismat está  
Amb uns *investigadors*  
Que, sords á n' es seus clamors,  
Contribució li aumentáren  
Y cap rahó s' escoltáren.  
Ara, sa malicia el fon;  
Tot' hora es casa amb el mon,  
Y diu qu' en aná á cobrá,  
Ja no li podrán trobá.  
Ni pell per escorxarló:  
*¡Ja's de rahó!*

Y jo, abans arreconat  
Dins un poble malanat,  
Que no feya gens de vasa,  
Ara som dexat sa casa  
Y, mudantme per aquí,  
Vuy ferme glosadó fi.  
Y si un altre vol fé igual  
Se porá curá es seu mal  
No empatxantse de partits,  
Fugint des lletra-ferits,  
Per res del mon passant ansia,  
Y fentse de L' IGNORANCIA  
Accionista ó redactó:  
*¡Ja's de rahó!*

F. Y O.

## XEREMIADES.

Qu' hey ha de nou, deys? ¡Psé!...  
poca cosa.  
Si anássem á veure qu' hey ha de  
vey, ja tendríam per tayá de sa péssa: no

més en retreure sa *netedat* de ses placeres y carnicés; ses batalles *pedreres* d' atlots vayvés que parexen borts, segons s' esment que los ténen son pare y sa mare; ses clavegueres *aromatiques*, ets empedratis, ses escapades des cassadós, ses llamentacions de la pagesia amb aquest malviatge de temps que no vol ploure, sa carestia des queviures, y altres herbes: vos dich que n' hi hauria per fé es cuch de s' oreya malalt á n' es sords y tot.

Pero d' oxó y d' altres *reyures* ja'n parlarém amb més espay.

Anem á lo novell.

Ja som en mitx des ball, vol dí, que ja comensam á suá.

No, y som de parer que mos espera un estiu que no hay haurá res que dí, sobre tot per part den Bartola, de ses cigales y de l' amo des banys de sa Portella.

Es cafeteros d' hivern giraran fuya; arreconarán es *calent!* y traginarán per tots es recons sa bomba de *qui-la-béu*.

Ja'n parlarém des berenàs á ran de ma, y de ses festes de carré, y de sa *fira* des Born, es vespres, ara que ja hi sona musica.

Bé mos 'nirá! sobre tot si es projectes des nostre Ajuntament van en popa. Diuen que sí, que hi anirán; pero jo, la veritat, m' estimaria més que *fessen aygo*.

¿Aygo has dit?

Y aquell sabi francés, aquell abat, aquell *profeta del Messias*, que deyan si vendría á cercá fonts y pou, sabeu si s' es posat en camí, ó si es arribat?

Bono, direu qu' ara ja no l' hem mesté, amb so pou que tenim á sa Reconada.

No, y diuen que d' aygo n' hi ha ferm: sino que per tréurela, just hay falta *sa manra*. Y bé, callau, ja n' hi durán una: el mon no es fet amb un dia.

¡Vaja uns apuros! per axó estan? Que hi posen una sinia, y *arri fumat*. Cadufos, ja'n tenim de fets abastament; y lo qu' es per rodarhi, no tengueu pô: encara n' hi haurá que s' oferiran *de balde gratis per no res*, sols que no més sia per no romandre en sech.

Diu que dimars qui vé tendrém festa de carré lluida, per S. Juan. (En aquest fuy retreyym unes gloses que n' parlan.)

Llástima que no estiga ja tomat de tot es corté de sa Llonja; que su llá hi quedaria una plassa per plantarhi *l' abre* y armarhi un ball de boleros que no 't dich res.

A la fi, n' hem arribat á fé una d' acertada. Ets ossos d' aquell bon Mestre Guiem Sagrera, allá ahont son, encara tremolarán d' alegría. Sa Llonja ferá un

